Alkoholilain uudistus

Esitys valiokunnalle
lokakuu 2017

Kari Luoto, Päivittäistavarakauppa ry

Lakiuudistus on maltillinen ja se tarvitaan

- Uudistus vähentää matkustajatuontia, siirtää verotuloja Suomeen, tukee työllisyyttä ja ohjaa kulutusta väkevistä kohti miedompia tuotteita.
- Ilman lakiuudistusta matkustajatuonti ei juurikaan vähene ja hyödyt jäävät saamatta.
- Ruokahuoltoa ja asuttavuutta koko Suomessa turvaavat pienet kaupat tarvitsevat uudistuksen.

- Lakiesityksen perusteluissa on yliarvioitu oluen keskivahvuuden nousu. Lisäksi kulutuksen siirtymät ja kulutusmuutokset eri myyntikanavissa on huomioitu puutteellisesti.

- Uudistus ei uhkaa Alkon asemaa mutta vähentää Alkon sijoittumisesta aiheutuvaa kilpailuhaittaa.
- Uudistus ei romuta kansanterveyttä: alkoholikulttuurin ja -kulutuksen muutostrendi jo pitkään kohti miedompia ja laatua määrän sijaan.
- Keskiolut säilyy jatkossakin ylivoimaisesti suosituimpana tuotteena.

Uudistus ei uhkaa Alkon asemaa

Mietojen alkoholijuomien markkinaosuudet ja vähittäismyyntilitrat Suomessa 2016

Myynti/tuhat litraa	Alko	Anniskelu	Matkustaja-tuonti	Vähittäis-kauppa	Yhteensä
Olut	8 434	58 883	36 000	346 226	449 543
Lonkero	5 390	7 693	14 900	26 606	54 589
Siideri	660	6 395	8 700	26 649	42 404
Yhteensä	14 484	72 971	59 600	399 481	546 536

Lähde: Valvira & THL, 2016 tilastot

Alko Oy:n markkinaosuus mietojen alkoholijuomien (olut, lonkero, siideri) oli 2,7 % vuonna 2016. Näiden juomien osalta monopolilla ei ole enää merkitystä.

Saatavuuden lisäys ei lisännyt myyntiä

Aukioloaikojen vapauttaminen vuonna 2016 toi isoille ruokakaupoille noin 15 uutta myyntipäivää + lauantai- ja sunnuntai-illat. Saatavuuden lisääntymisestä huolimatta alkoholin myynnin arvo Suomen kaupoissa säilyi vuoden 2015 tasolla (+0,0 %).

Pelkät veromuutokset eivät vähennä matkustajatuontia

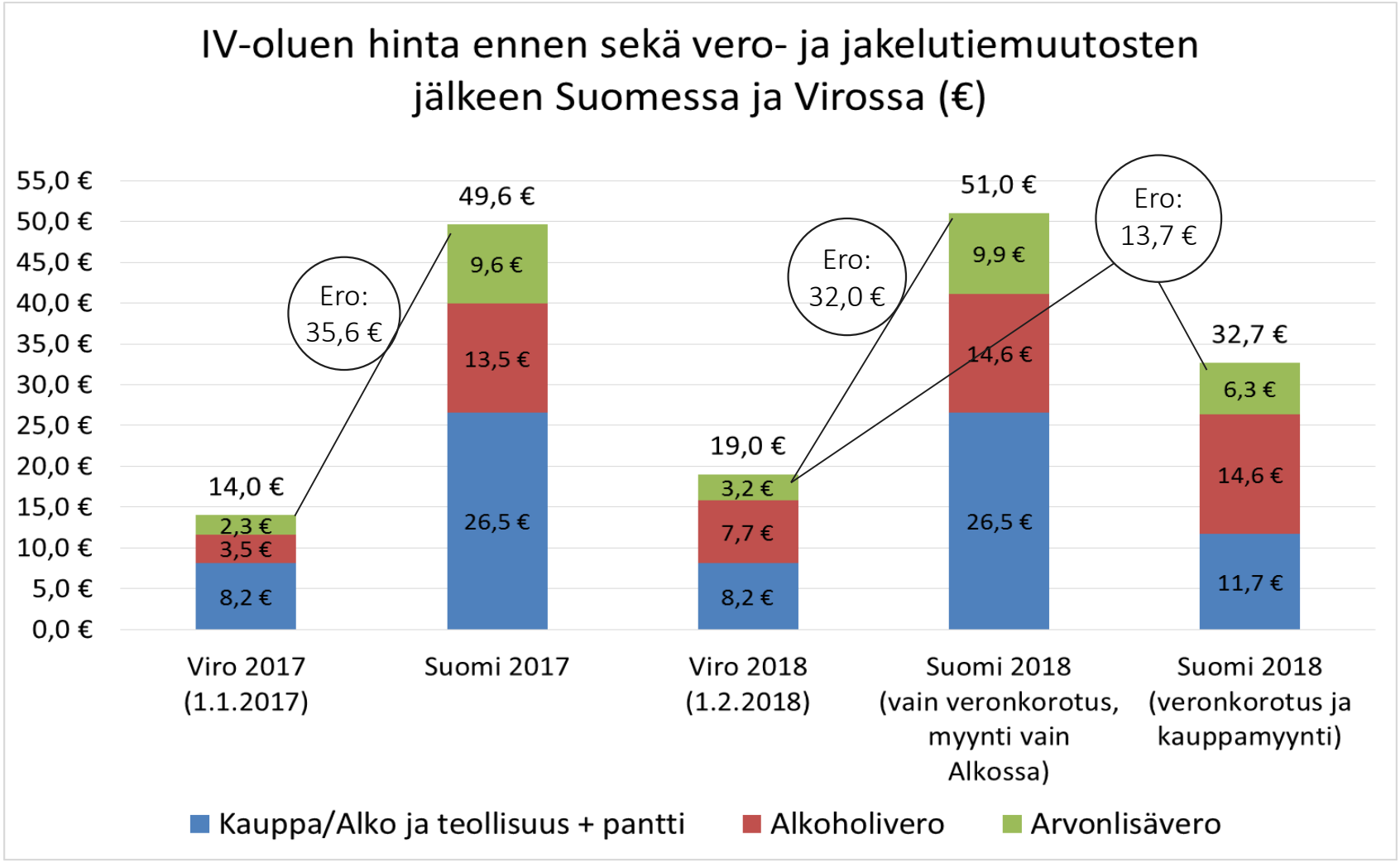

- Arvio tehty tuotteella: Karhu A 5,3 % 24 x 0,33 litraa. Taloustutkimus arvioinut vuoden 2018 hintatasot.
- Suomen alkoholiveron oletetaan nousevan 8,5 % kaikissa alkoholijuomaryhmissä.

→ Pelkät veronkorotukset eivät juurikaan tule vähentämään matkustajatuontia. Vasta enintään 5,5 %:n juomien vähittäismyynnin vapauttaminen supistaisi selvästi Suomen ja Viron välistä hintaeroa.

Miten alkoholilain muutos vaikuttaa vähittäiskauppaan

1) Prosenttirajan nosto 4,7 % → 5,5 %
2) Valmistustaparajoitteesta luopuminen
3) IV-oluiden, siidereiden ja lonkeroiden hintojen lasku
4) Suomen ja Viron veronkorotusten vaikutusten huomioiminen

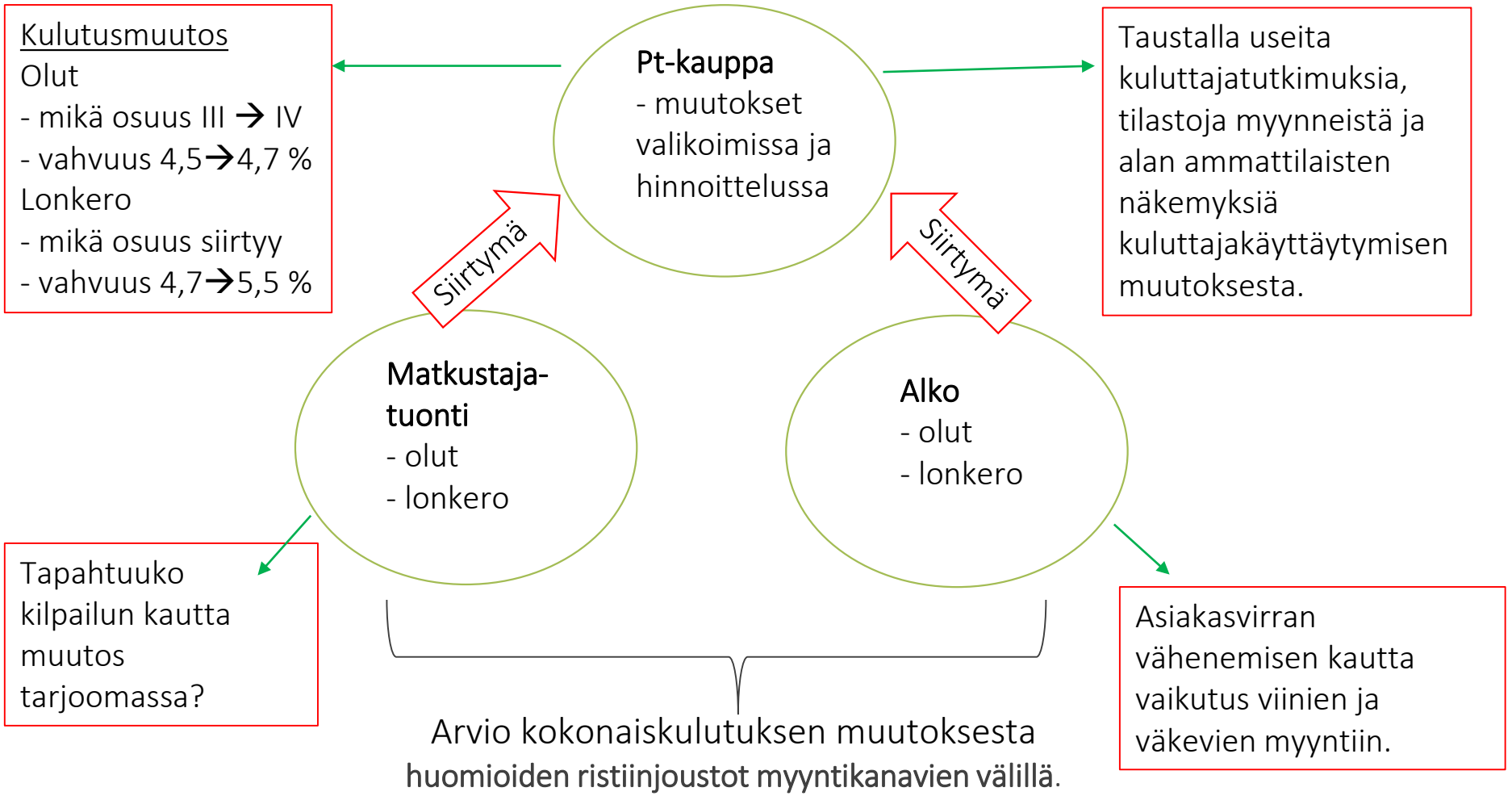

5,5 % alkoholijuomien myynnin vapauttamisella ja veronkorotuksilla on useita suotuisia vaikutuksia

Matkustajatuonti puolittuu

- IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa laskisi näiden tuotteiden hintoja. Suomen ja Viron välinen hintaero pienenisi noin 60 prosenttia ja puolittaisi näiden juomien matkustajatuonnin.

Alkoholiverotulot kasvavat yli 150 miljoonaa euroa

- Suomen ja Viron alkoholijuomien verojen nosto sekä IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa lisäisi valtion alkoholiverotuloja noin 152 –156 miljoonaa euroa vuodessa.

Absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutus laskee 1 % nykyisestä

- IV-oluiden ja lonkeroiden siirto päivittäistavarakauppaan lisää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 0,5 % mutta samalla kulutus siirtyy kohti miedompia tuotteitta. Väkevien kulutus vähenee 9 %.
- Suomen alkoholiveron nosto vähentää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 1,5 %.

➢ Yhteensä absoluuttialkoholin kokonaiskulutus laskee prosentin nykyisestä.

Kolmosolut säilyy suosituimpana jatkossakin

- Uudistuksen myötä keskioluen kulutuksesta 13 % vaihtuisi A-olueen (Taloustutkimus 2017).
- Makutottumusten lisäksi tähän vaikuttaa verotuksesta johtuva A-oluen korkeampi hinta.
- Myös anniskelutilastot vahvistavat kuluttajatrendin: Ravintolakulutuksesta kolmosoluen osuus on vuodesta 2000 lähtien ollut yli 80 %, muiden oluiden (nelosolut ja erikoisoluet) alle 20 %. Vuonna 2016 yli 4,7 % vahvuisten osuus ravintolakulutuksesta oli alle 15 %. (THL Päihdetilastolliset vuosikirjat, Valviran myyntitilastot)

Lakiesityksessä on käytetty arviota, jonka mukaan oluen keskivahvuus nousisi 4,5 prosentista 5,0 prosenttiin. Realistisempi arvio on, että keskivahvuus nousee 4,7 prosenttiin.

Suomen asuttavuutta turvaavat pienet kaupat tarvitsevat lakiuudistuksen

	Myymälöiden lukumäärä	% myymälöistä	Myynnin kehitys 2016 vrt. 2015	Myynnin kehitys 08/2017 vrt. 2016
Pienmyymälät <100m2	357	11,9 %	-12,1 %	- 3,9 %
Valintamyymälät <400m2	1358	45,2 %	- 5,9 %	- 4,5 %
Supermarketit (pienet) <1000m2	405	13,5 %	- 0,1 %	3,1 %
Supermarketit (suuret) >1000m2	645	21,5 %	5,3 %	3,8 %
Suurmyymälät >2500m2	237	7,9 %	2,5 %	1,8 %
Yhteensä	**3002**	**100 %**	**1,0 %**	**1,5 %**

Lähde: Tilastokeskus, PTY

- Valtaosa Suomen myymäläverkostosta on pieniä, alle 400 m² myymälöitä.
- Yhteiskunnallisesti merkittäviä: Ruokahuolto, asuttavuudelle tärkeät lähipalvelut, huoltovarmuus.
- Uudistuksen merkitys on pienille ruokakaupoille selvästi isoja kauppoja suurempi. Uudistus kasvattaisi asiakasvirtoja ja keskiostoja, kun alkoholiostosten lisäksi muitakin päivittäistavarahankintoja tehtäisiin useammin pienistä myymälöistä.

Kotimaisen pt-kaupan myynnin arvoon lähes 200 miljoonan euron lisäys

Uudistus lisää kilpailun edellytyksiä sekä kotimaisen pt-kaupan myyntiä ja tukee siten myös työllisyyden ja palveluiden säilymistä.

Alkoholilakiesityksen tuoma lisämyynti Suomen päivittäistavarakaupalle:

Tuoteryhmä	Siirtymä pt-kauppaan (milj.litroja)	Hinta (€/l)[1]	Myynnin lisäys (€)
IV-olut	28 000 000	3,7	103 600 000
lonkero	15 400 000	4,5	69 300 000
siideri	4 600 000	4,6	21 100 000
yhteensä	48 000 000	12,8	**194 000 000**

[1]Taloustutkimuksen tekemä hinta-arvio

Laskelmassa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Matkustajatuonnin määrä puolittuu ja sen vähenemisestä johtuva kulutuksen siirtymä siirtyy 100 % Suomen päivittäistavarakauppaan.
- Alkon nykyisestä myynnistä päivittäistavarakauppaan siirtyy oluesta 75 %, lonkerosta 90 % ja siideristä 50 %.
- Kotimaan kulutuksen lisäyksestä muodostuva lisämyynti kohdistuu 100 % Suomen pt-kauppaan.

Kaupan ikärajavalvonta on tuonut tulosta

Kuvio 6. Alkoholin hankintakanavat edellisellä juomiskerralla 1999–2015, %

* Samalla kerralla alkoholia on voitu hankkia usealta eri taholta.

THL

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Lähde: THL, ESPAD-tutkimus 2015 (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs)

Suomalaiset ovat valmiita uudistukseen

- Alkoholinkulutus ja nuorten alkoholinkäyttö ovat vähentyneet jo vuosia eikä kännikulttuuria ihannoida.
- Alkoholi yhdistyy yhä useammin ruokaan ja määrän sijaan korostetaan laatua. Tästä esimerkki on pienpanimo-oluiden suosion kasvu.
- Aukiololain kumoaminen ei lisännyt alkoholin myyntiä kaupoissa vaikka isoille ruokakaupoille tuli viikonloppuiltojen lisäksi 15 kokonaista myyntipäivää lisää.
- Enemmistö suomalaisista pitää uudistusta tervetulleena: 64 % kannattaa %-rajan nostoa 5,5 prosenttiin tai korkeammaksi. Vain 19 % pitäisi rajan ennallaan ja vain 9 % laskisi sitä.
  (Lähde: Kantar TSN Oy, syyskuu 2017)